

Morska potovanja

1. Po svetu

Nekatere živali vse svoje življenje preživijo na istem mestu, druge se lahko selijo zelo daleč. Na pot se odpravijo, da bi poiskale hrano ali prostor za

9	1							14	11	1					14
---	---	--	--	--	--	--	--	----	----	---	--	--	--	--	----

, nekatere

pa se preprosto prepustijo vodnemu toku. Selitvene poti mnogih vrst so se utrjevale milijone let. Prav presenetljivo je, kako morske želve, po več kot desetletju potepanja po svetovnih morjih, najdejo pot na morskobalo, kjer so se izgtele, da bi odložile nov zarod.

Fotografija: Tomi Trilar.

Glavata kareta gnezdi na grških otokih, v naše morje pa priplava s tokovi, da bi se prehranjevala.

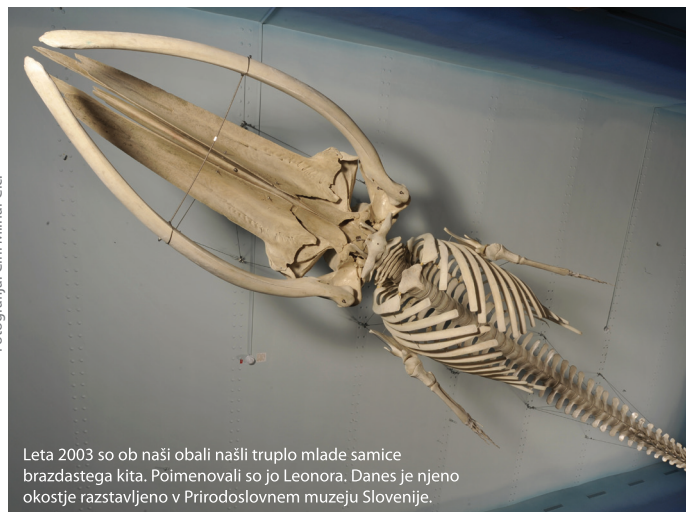
2. S trebuhom za kruhom

Vosati kiti se razmnožujejo v toplih morjih

14	16	11	1	10				9							1
----	----	----	---	----	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--	---

, poleti pa se odpravijo v

hladna polarna morja, da se najedo rakcev, ki se takrat tam zelo namnožijo. Kiti, ki živijo v Sredozemlju, pa iščejo hrano le v tem zaprtem morju. Tako občasno priplavajo tudi v bližino naše obale.

Fotografija: Ciril Milnar Cfc.

Leta 2003 so ob naši obali našli truplo mlade samice brazdastega kita. Poimenovali so jo Leonora. Danes je njeno okostje razstavljeno v Prirodoslovnem muzeju Slovenije.

3. Mali orjak

Morski pes orjak je druga

	1			11	14					1
--	---	--	--	----	----	--	--	--	--	---

riba na svetu. Večina odraslih osebkov te vrste meri 6–8 m, nekateri pa dosežejo več kot 12 m. Hrani se z živalskim planktonom, majhnimi ribami in nevretenčarji, ki jih prestreže z resami škržne košare. K nam zaide zelo redko. Mlad samec se je 25. decembra 2014 zapletel v stoječo mrežo v morju pred hotelom Bernardin v Portorožu in poginil.

Fotografija: Ciril Milnar Cfc.

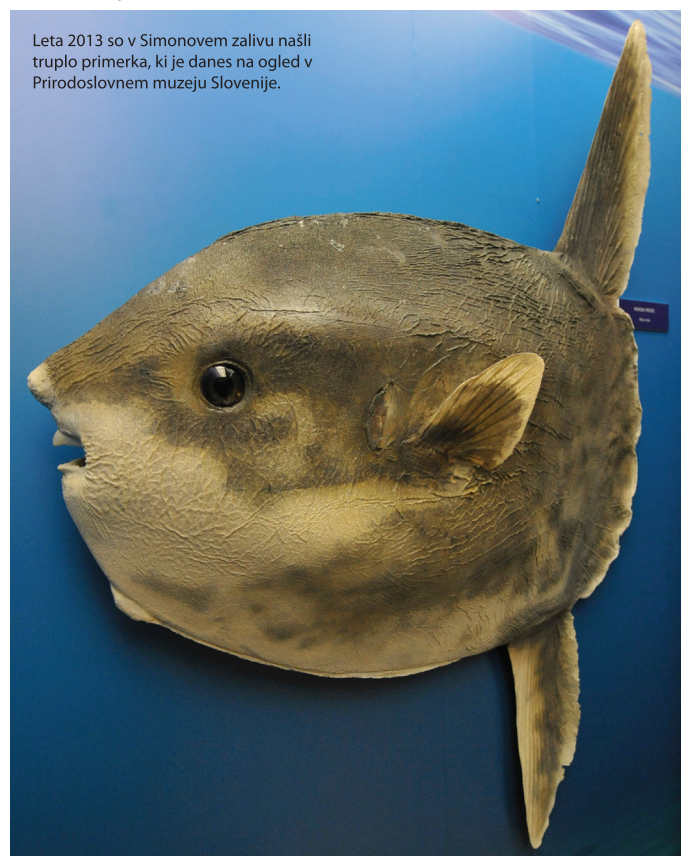
4. Morski mesec

Globalno

	14	3	9	14	11	1									14
--	----	---	---	----	----	---	--	--	--	--	--	--	--	--	----

 je povzročilo,

da v naše morje vse pogosteje zaidejo tudi organizmi, ki so prilagojeni življenju v toplejših morjih. Morski mesec živi predvsem v oceanih in le redko zaide v naše morje. Je najtežja riba na svetu, ki lahko doseže do 1000 kg. Največji primerki so visoki več kot 3 m. Čeprav se ne napihuje, sodi v red rib napihovalk.

Fotografija: Ciril Milnar Cfc.

5. Iz reke v morja in nazaj

Večina jesetrov živi v morju, v času razmnoževanja pa odplavajo v reke, kjer odložijo jajčeca. V Jadranskem morju sta nekoč živeli dve vrsti jesetrov: jadranski jeseter in beluga. Prvi je zelo redek, drugi je v Jadranu verjetno izumrl. Danes so jesetri najbolj

	3	9		14		1
--	---	---	--	----	--	---

 živalska skupina.

Vir: Wikimedia Commons.

6. Iz globin na površje in nazaj

Živalski plankton sestavljajo drobne živali in njihove ličinke. Podnevi se spustijo v globine morja, da se skrivajo pred

	10	9	1	11	4			4		4
--	----	---	---	----	---	--	--	---	--	---

 sevanjem, visoko temperaturo in plenilci. Ponoči se dvignejo na površje, da se najedo rastlinskega planktona, ki se zaradi potrebe po svetlobi zadržuje v vrhnjih plasteh odprtega morja. Sledijo mu majhne globokomorske ribe – nosočice.

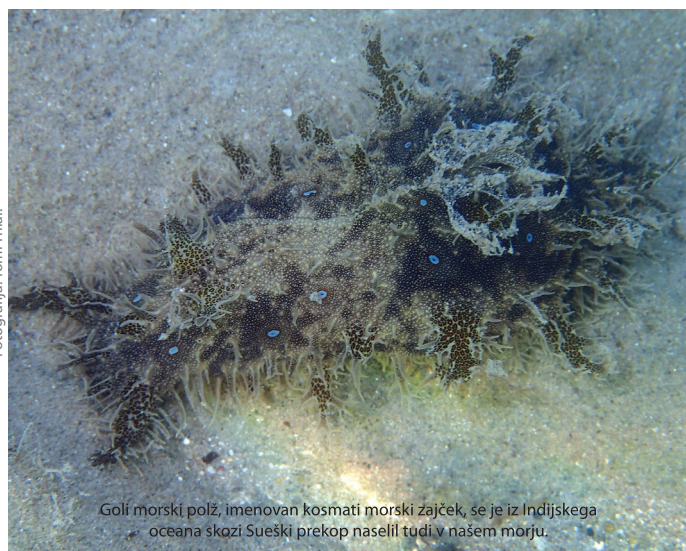
Vir: Wikimedia Commons.

7. Sodobni morski migranti

V zadnjem času je človek s prekopi odprl nove poti morskim selivcem. Lessepske selivke so dobile ime po graditelju sueškega prekopa, Ferdinandu de Lessepsu (1805–1894). Ta prekop med

9	14	4	
---	----	---	--

 morjem in Sredozemljem je skrajšal pot za 25 dni plovbe, hkrati pa omogočil prehod mnogim organizmom.

Fotografija: Tomi Trilar.

8. Slepi potniki

Nekatere vrste je po svetu razširil

			11	14	16
--	--	--	----	----	----

. Od drugod jih je prinesel za potrebe gojenja ali na tovornih ladjah. Ko te odložijo tovor, njegovo težo nadomestijo z morskovo vodo, ki jo načrpajo v trup ladje, da je bolj stabilna in jo je lažje upravljati. Preden v drugem kraju natovorijo nov tovor, vodo izčrpajo. Z njo pa izpustijo tudi mnoge organizme, ki kot slepi potniki tako potujejo po svetu.

Fotografija: Tomi Trilar.

Viri:

Jernej Kodrič, M., 2011. *Brazdasti kit (Baloptera physalys) v Prirodoslovnem muzeju Slovenije*. Prirodoslovni muzej Slovenije.

Richter, M., 2005. *Naše morje. Okolje in živi svet Tržaškega zaliva*. SIJart.

Tome, S., 2016 (ur.). *Naše malo veliko morje*. Prirodoslovni muzej Slovenije.

Turk, T. & Richter, M., 2007. *Pod gladino Mediterana*. Modrijan.

Turk, T., 1996. *Živalski svet Jadranskega morja*. Založba DZS.

Želvino osupljivo potovanje. http://www.kinodvor.org/media/zelvino_osupljivo_potovanje.pdf. Pridobljeno s spletne strani 20. 10. 2016.

Lessepsian migration. https://en.wikipedia.org/wiki/Lessepsian_migration. Pridobljeno s spletne strani 20. 10. 2016.

Fish migrations. https://en.wikipedia.org/wiki/Fish_migration. Pridobljeno s spletne strani 20. 10. 2016.

KONČNO GESLO:

16	4	10
----	---	----

3	9	B	1	11	14	C
---	---	---	---	----	----	---

Seli se najdlje med vsemi sesalci: letno prepotuje do 8000 km v eno smer. Iz Atlantskega oceana občasno zaide tudi v Sredozemsko morje in priplava vse do naše obale.

Ime in priimek

Ime OŠ

Naslov OŠ ali domači naslov

Rešitev oddaj v svoji knjižnici ali jo pošlji na naslov:
MKL, Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo, Kersnikova 2, 1000 Ljubljana
»Za MEGA kviz«

Prilavila: Staša Tome, Prirodoslovni muzej Slovenije. Oblikovanje: Ivan Mitranski.